

Bakalářská práce Květoslavy Batistové na první pohled zaujme svým vysoce nadstandardním rozsahem (zhruba čtyřnásobek očekávané délky textu) Samo toto konstatování neznamena ani pozitivum, ani negativum; podstatné je, zda byl tento nadstandardní rozměr pro práci nezbytný a jak byl využit.

Autorka se netají tím, že prvotním podnětem byl objev Markových začátečnických příspěvků do časopisu, vydávaného týmž gymnáziem, na němž sama nedávno studovala. Skutečnost, že tyto příspěvky publikované pod pseudonymem či anonymně nejsou významné ani z hlediska Markova díla a už vůbec ne v kontextu meziválečné literatury, není pro dnešní literární historii, jež se už dávno nevěnuje pouze literárnímu kánonu, nijak důležitá. Podstatné je, zda má daný pramenný materiál potenciál ozřejmit něco z dobového literárního a kulturního života, či přispět k poznání autorova tvůrčího vývoje. Batistová se rozhodla jít touto druhou cestou a najít spojitost mezi Puchweinovými studentskými satirami a parodiemi a jeho pozdějším dílem, podepsaným jménem Jiřího Marka. A právě v tomto rozhodnutí tkví podle mého názoru onen nadstandardní rozsah práce, neboť to znamenalo na straně jedné přiblížit dobový kontext studentského humoru a satiry, na straně druhé pojednat téměř o celku Markova díla, protože ve většině jím napsaných titulů se prvky komiky ve větší či menší míře nacházejí. Jde tedy o téma rozsáhlé, zjevně přesahující standardní mantinely bakalářské práce.

O důkladnosti, s níž Batistová přistoupila k zvolenému tématu, svědčí již úvodní teoretická část práce, zabývající se vymezením základních pojmů souvisejících s fenoménem komična. Autorka prokazuje (na bakalářskou práci vysoce nadstandardní) znalost odborné literatury, s níž dokáže pracovat s nadhledem a porozuměním. Tato část je bezesporu na úrovni práce magisterské.

Praktická část se zřetelně rozpadá na dvě části. Tou první je pojednání o mladistvých příspěvcích Jiřího Puchweina v časopise Gymnasion. Autorka vynáší z prachu zapomnění nejen první literární pokusy svého autora, ale celý časopis, jenž byl před téměř sto lety součástí studentského života frekventantů píseckého gymnázia. Velmi zodpovědně probírá všechny identifikovatelné Puchweinovy příspěvky a detailně analyzuje výrazové prostředky, podílející se na utváření jejich komického ladění. Prokazuje přitom, že nastudovaná odborná literatura je pro ni funkčním nástrojem analýzy, jež umí dobře používat. Přesto se vkrádá pochybnost, zda vynaložený um přináší adekvátní výsledky, zda použitý analytický aparát není příliš robustní (např. když na straně 62 je Puchweinův nepříliš zdařilý pokus o absurdní novinovou zprávu kvalifikován s pomocí Bergsonovy taxonomie komiky). Přestože se autorka snaží o nalezení specifických rysů Puchweinovy komiky, v úhrnu nelze než konstatovat, že jeho příspěvky nepřesahují standard produkce tohoto typu, jež byla nadto velmi stereotypní, neboť si v žádném případě nekladla umělecké cíle. Spatřovat v Puchweinových textech za těchto okolností předstupeň tvorby Jiřího Marka, pohybuující se v podstatně ambicióznějších literárních rámcích, je velmi obtížné, neboť zjištěné odchytky od průměru směrem k větší invenčnosti a řemeslné dovednosti jsou relativně malé a je otázkou, zda bychom v nich tuto invenci a dovednost vůbec postřehli, kdybychom nevěděli, kým se původce těchto textů stane.

Podobný pramenný materiál, jaký měla v ruce autorka této práce, si naproti tomu přímo říká o pohled kulturně historický. Sféra studentského humoru a satiry byla výrazným segmentem soudobé popkultury, jak o tom svědčí řada nám dodnes známých filmů, z nichž některé se staly součástí zlatého fondu filmů pro pamětníky; znovuoobjevení časopisu Gymnasion by mohlo ukázat, jaké podoby tato subkultura nabývala v jednom konkrétním městě s velkou studentskou tradicí. Autorka

si je těchto kontextů dobře vědoma, věnuje jim jednu podkapitolu; zdařilé, pohříchu však příliš letmé porovnání Puchweinových textů s mladistvou produkcí pozdějšího klasika tohoto žánru Jaroslava Žáka, svědčí o tom, že tato cesta by bezesporu byla produktivní. Bylo by to ideální téma pro bakalářskou práci, jíž by se ostatně mohla stát tato část předkládané práce i ve stávající podobě.

Nicméně autorku na Puchweinových příspěvcích do Gymnasionu prioritně nezajímá kontext žánrový a kulturně historický, nýbrž autorský. Jádrem práce proto leží jinde: ve výkladu rozpětí a podob komiky v celku díla Jiřího Marka, analýzy vyjadřovacích prostředků, jež přitom autor používá a interpretace jejich sémantického potenciálu. Opět téma na samostatnou práci, tentokrát vzhledem k rozsahu i náročnosti tématu spíše magisterskou než bakalářskou.

Batistová si opět svůj úkol nijak neulehčuje; namísto aby se soustředila na několik typických titulů zjevně komického ladění, poctivě prošla celé, relativně rozsáhlé Markovo dílo, a z něho jako základ pro svou analýzu vybrala všechny svazky, kde se komika v jakékoli podobě objevuje.

Samotná analýza jednotlivých typů komiky v díle Jiřího Marka je neobyčejně důkladná, poučená i důvtipná. Míra zralosti a nadhledu je u bakalářské práce překvapivá, s takovouto úrovní se spíše setkáváme u prací magisterských. Oceňuji zejména kapitolu o komice charakterové, kde se autorce podařilo vyabstrahovat z velmi různorodé Markovy tvorby čtyři základní typy. Naproti tomu kapitole o jazykové komice podle mého názoru poněkud uškodilo, že v ní autorka kopíruje strukturu knihy Ladislava Dvorského. Tato učebnicová systematickosti omezuje její vlastní kreativitu a vede ji k pouhému naplňování příslušných rubrik, někdy i za cenu nadhodnocení komiky konkrétních dokladových pasáží (např. na s. 113 nahoře). Kapitola o situační komice je však již opět zpracována s patřičnou dávkou samostatnosti a kreativity.

Závěrečnou analýzu dvou, podle autorky klíčových děl Jiřího Marka, vnímám již jen jako bonus k předchozímu hutnému a komplexnímu výkladu. Nezpochybňuji tím zdařilost obou interpretací, nicméně podle mého názoru nepřinášejí již stran uplatnění komiky v díle Jiřího Marka žádné nové poznatky. Zaujalo mě ovšem vyzdvížení prózy Blažený věk, dnes již zapomenuté, jako jednoho z vrcholů Markova díla. Bylo by zajímavé, kdyby autorka u obhajoby sdělila důvody, jež ji k tomu vedly.

Závěr: práci považuji za nadstandardní výkon, a to nejen z hlediska kvantitativního, nýbrž zejména kvalitativního. Autorka vyniká nejen neobyčejnou pílí, nýbrž především jasně strukturovaným myšlením, schopností zaujmout vlastní názor, a to i vůči názorům respektovaných odborných autorit, a interpretačním důvtipem. Práci proto plně doporučuji k obhajobě.